

*okt.
med sidorummering*

HEMLIG
jämfikt kung. 1938 nr 757.

*Bil. 3
238.*

Undersökningsprotokoll

Ons- dagen den 22 maj 1940.

Ang.

Rickman, Alfred Frederick,
Johansson, Elsa Nanna, *2130*
Biggs, Ernest John, *54*
Behrisch, Arno Erich, och *72*
Bill, Harry Walker.

H ä k t a d e.

Bostaden

Dosa. 50-53, 73/40.

Fredagen den 19 april 1940 klockan 19.15 respektive 19.40 blevo engelske medborgaren direktören Alfred Frederick Rickman och dennes fästmö kontoristen Elsa Nanna Johansson anhållna å firman Dentalmaterials kontor i nr. 1 Näckströmsgatan. Samtidigt verkställdes husrannsakan å kontoret ifråga samt i Rickmans bostad i nr. 1 Smedsbacksgatan. I bostaden anträffades bl.a. följande:

6 resväskor, var och en innehållande 4 trä-
lådor i storlek 25 x 11,5 x 14,5 cm., vilka
innehöllo sammanlagt 53,6 kilo spränggelatin.

2 elektriska tidtändare med två ur i varje,

1 voltmeter,

11 elektriska detonatorer,

2 mejslar,

1 ask spik och skruv,

1 portfölj innehållande 28.285:- kronor i
svenska sedlar, 1.750:- kronor i norska sed-
lar och 35 kronor i danska sedlar, alla lydande å smärre belopp,

3 moderna pistoler med ett antal skott

1 tändhattstång,

8 udda minlock,

8 tidtändare för minlock,

8 kraftiga magneter,

1 skiss över Oxelösund jämte 3 kompletterande vykort,

3 svenska passformulär av 1938 års tryckning med i blyerts påskrivna nummer 6981, 8509 och 9234 samt med 2 penningstämplar i varje om sammanlagt 7 kronor, på vedertaget sätt makulerade,

1 stämpel med texten "Överståthållarämbetet för polisärenden" och med Stockholms stads vapen,

1 specifikation och beskrivning av sprängämnen och sabotagemedel,

diverse korrespondens angående sprängämnen, sabotage och propaganda, samt

1 liten svart anteckningsbok med diverse kodbe-teckningar, vartill återkommes i Rickmans berättelse längre fram.

Kontoret

På kontoret anträffades bl.a. fyra trälådor av samma storlek och sort som de förut nämnda, men dessa lådor innehöllo endast ett stycke filt och ett hopknycklat papper. Där fanns även en samling propagandamaterial samt en kliché för flygblad.

2074

2074

Påföljande dag verkställdes undersökning i en källare i gårdshuset å fastigheten nr. 4 Grev-gatan. Källaren ifråga är uthyrd till A.B. Windsor Tea Company, som i sin tur hyrt ut hälften av den-samma till Rickman. Rickmans del av källaren var av-gränsad med en trävägg och dörr med patentlås. I den-na källare anträffades ett stort antal trälådor av samma sort som de i bostaden och å kontoret anträffade samt en del andra lådor och förpackningar. Des-sa lådor innehöllo sammanlagt 33,5 kilo spränggela-tin,

1 tändhattstång,

8 udda minlock,

8 tidtändare för minlock,

8 kraftiga magneter,

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Société Dental Odont-Email à Arignon i Frankrike. PÅ

57,3 kilo annat sprängämne, kamouflerat som plastelinaförpackningar,

8 minor laddade med sammanlagt 14 kilo spränggelatin,

4 smärtingväskor med ett innehåll av 35,9 kilo spränggelatin,

412 tidtändare (signalreläer) med olika tidsinställning, nämligen en del för 40 minuter en del för $\frac{1}{2}$ timme och en del för 30 timmar,

320 brandbomber (magnesiumfacklor),

adapters för brandbomberna bestående av magnesiumuttrar, magnesiumpackningar och gummipackningar,

en ring om 41,15 meter detonerande stubintråd med en påsatt större tändhatt i vardera ändan,

8 ringar brun stubintråd om sammanlagt 55,3 meter,

4 tillskurna bitar röd stubintråd, var och en av cirka 10 cm. längd och försedd med en påsatt större tändhatt i den ena och en tändsats i den andra ändan,

2 tillskurna bitar samma sorts stubintråd men utan tändhatt,

8 tillskurna stubintrådar av 60 cm. längd med en påsatt tändhatt,

200 stycken mindre tändhattar,

10 stycken större tändhattar,

1 tändhattstång,

8 udda minlock,

8 tidtändare för minlock,

8 kraftiga magneter,

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Société Dental Odont-Email i Avignon i Frankrike. För

900 gram kaliumklorat,
24 reservoarpennor fyllda med carborundum och
1,1 kilo carborundum.

Ytterrembalaget till allt sammans utgjordes av 14 trälådor i storlek 56 x 31,5 cm.

De anträffade sprängämnen och andra sabotagemedlen hava fotograferats, och fotografier av dem fogas vid rapporten som bilaga 1.

Allt det uppräknade har tillvaratagits. Av sprängämnen förvaras de tändande medlen i Stockholms Tygstations ammunitionsförråd i Lilla Ursvik och sprängmedlen i A/ B Nitroglycerins förråd vid Vinterviken. Det övriga anträffade förvaras å kriminalstationen.

Redan vid undersökningarna hos Rickman konstaterades sålunda, att Rickmans verksamhet tydligen även omfattat propaganda. Han och hans medagerande hava även hörts därom, men propagandaverksamheten avhandlas i en särskild rapport och kommer endast att beröras i förbigående här nedan.

Vid förhören hava Rickman och Johansson båda erkänt, att de vidtagit vissa förberedelser för sabotage i Sverige, samt berättat följande:

Rickman:

Hans fullständiga namn är Alfred Frederick Rickman, född den 17 januari 1902 i Wimbledon i London, son till advokaten Henry Joseph Rickman och dennes hustru Alice Kathleen född Morris, skriven i Westminster district i London, 311 Keyes House,

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Société Dental Odont-Email i Avignon i Frankrike. För

Dolphin Square, London, S.W. 3, ogift, boende Smedsbacksgatan 1, 8 tr., tel. 60 11 72, innehar egen firma Dentalmaterial och Skandhamn (importfirma, Näckströmsgatan 1, 2 tr. tel. 10 05 72. Han innehar engelskt pass utfärdat i London av lord Halifax, enligt vilket han är engelsk medborgare sedan födelsen.

Han är född inom äktenskapet och uppfostrad i föräldrahemmet. Han gick i "public school" Stonyhurst, i Lancs i norra England från det han var 7 år gammal tills han var 19 år. År 1919 reste han till Frankrike och vistades i Tours omkring ett år för att lära sig franska språket. Under denna tid bodde han hos en bekant till sin fader. Därefter återvände han till London och vistades där en kort tid, varefter han troligen år 1921 reste till Australien, där han vistades på olika platser hos vänner till sin fader och studerade fåravel och fruktodling. I Australien stannade han $2\frac{1}{2}$ år och återvände därefter till England. En tid därefter reste han till Montreal i Kanada, där han studerade vid universitetet Mc Gill i $2\frac{1}{2}$ år. Därefter fick han anställning vid Sun Life Assurance Co. of Canada, vilken anställning han innehade i fem år till år 1933, då han återvände till England, där han fick anställning som "business manager" hos Jack Hylton and His Band, i vilken befattning han reste i de flesta länder i Europa. Bl.a. besökte han Frankrike, Spanien, Schweiz, Italien, Belgien och Tyskland. Ef-

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Societé Dental Odont-Email i Avignon i Frankrike. För

ter att ha haft denna anställning två år, fick han anställning vid London Film Co. såsom assistent, där han stannade kvar till år 1936. Efter detta blev han kompanjon med en person med namn Vincent Jobson, som hade en firma, vilken bl.a. var representant för Aga Heat Co. Ltd., London, ett dotterföretag till A.B. Gasaccumulator, Stockholm.

namn
I augusti år 1938 kom han till Sverige som representant för firman, som ombildats till bolag under namnet Jayandeff Co.Ltd., London, för att försöka sälja engelska varor i Sverige. Bland sina vänner hade Rickman en del som arbetade inom den engelska järnhanteringen, varigenom han fattade intresse för nämnda hantering. Han beslöt sig för att skriva en bok i ämnet och fördenskull besökte han bl.a. Oxelösund, Grängesberg, Gällivare och Kiruna i och studier. Han hade intrudktioner till Grängesbergsbolagen från dess respresentant i London. Resultatet av hans studier utkom i form av en bok i september 1939. Boken heter Swedish Iron Ore. Han återvände till London i oktober 1938. Under tiden mars 1939 -till juni samma år vistades han ånyo i Sverige för att undersöka möjligheten av att här starta ett dotterbolag till den engelska firman. Sedan han insamlat uppgifter för betingelserna att starta ett sådant företag återvände han troligen i juni 1939 till England. Han hade för avsikt att snarast resa tillbaka till Sverige. Hans undersökningar hade nämligen givit det resultatet, att han visserligen icke kunde starta ett dotterbolag till

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Societé Dental Odont-Email i Avignon i Frankrike. För

till den engelska firman, men att han genom att kringgå de svenska lagbestämmelserna skulle kunna övertaga ett svenskt företag med samma uppgift.

part *mt*
Troligen i juni 1939 fick han i London besök av en man, vars namn han ej vill nämna, och vilken troligen företrädde engelska statliga intressen, vilka han ej heller anser sig kunna angiva. Mannen uppgav sig känna till, att Rickman ämnade slå sig ned i Sverige, och förklarade, att man ansåg honom lämplig att eventuellt hjälpa "dem" med ett visst arbete i Sverige. På fråga om han var villig att stå till tjänst, jakade han. Han erhöll emellertid icke någon kännedom om, vad saken gällde, utan mannen uppgav att han skulle erhålla närmare instruktioner efter ankomsten till Sverige. Rickman hade ej tidigare haft att göra med någon "Secret organisation". Han kan ej förklara, varför man funnit honom vara den rätte mannen.

juni 39
I slutet av juli reste han såsom han avsett till Sverige och slog sig ned i Stockholm, där han övertog firman A.B. Dentalmaterial. Från början voro alltså hans planer på att göra affärer i Sverige fullt ärliga. Köpet av A.B. Dentalmaterial finansierades med ett lån, som han fått av en mr. Wrenn i England. Bolaget ägdes huvudsakligen av en dr. Fischer. Köpet ombesörjdes av en advokat Silverstolpe. Bolagets styrelse ombildades, och advokat Silverstolpe samt en löjtnant Pilgren inträdde i styrelsen. Advokat Silverstolpe är direktör och firmatecknare. I realiteten är Rickman ägare till firman

4440

men kan på grund av svenska lagarnas bestämmelser icke själv företräda bolaget. Bolaget handlade med dentalmateriel, som importerats från en firma Societé Dental Odont-Email i Avignon i Frankrike. För att kunna sälja andra artiklar och varor än dentalmaterial bildades ²⁶ firman Skandham, vilken firma Rickman i realiteten är ägare till. Registreringen och bildandet ombesörjdes av advokat Silverstolpe, men han visste inte om den ännu blivit registrerad i Kungl. Patent- och Registreringsverket. I bolaget, vars namn skulle bliva Skandham Handelsaktiebolag, är fröken Johansson suppleant i styrelsen. Bolaget startades i slutet av år 1939 och har under sin firma importerat konserver. A/B Dentalmaterial och Skandham Handelsaktiebolag har gemensamt kontor i n:r 1 Näckströmsgatan, 2 tr. telefon 10 05 72. Den 1 september 1939 hyrde Rickman bostad i nr. 1 Smedsbacksgatan 8 tr. där han vid anhållandet fortfarande bodde tillsammans med sin fästmö fröken Johansson.

Bolagens affärer hade icke nått någon större omfattning. Rickman hade skaffat hem en del varor till båda bolagen, men allt vad han sålt var en mindre post dentalmassa till Finland i början av april 1940.

31/839

Vid den tidpunkt, som säkerligen sammanfaller med den 31 augusti 1939 - i enlighet med poliseringsuppgift för engelske undersåten Ingram Fraser - hade en för Rickman okänd person ringt upp Rickman och förklarat, att han hade introduktions-

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke förtagit sig något med dem. Sålunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

handlingar från bekanta i England. Mannen, som icke sagt sitt namn, hade förklarat, att han just ankommit till Stockholm och befann sig på järnvägsstationen. Mr. Rickman hade farit ned till Centralstationen och mött mannen, vilken Rickman förstod var den, som mannen i England talat om och som skulle komma och söka upp Rickman. Männen hade följts åt till Rickmans våning, och där hade mannen förklarat, att hans namn var Fraser med förnamnet Ingram. Vid detta tillfälle hade Fraser börjat tala om propagandasaker, men de hade icke talat något om hittransportering av sprängämnen av något slag. Under Frasers uppehåll i Stockholm hade Rickman introducerat honom för olika engelsmän i Stockholm, bland dem reklamkonsulenten Ernest Biggs. Fraser stannade c:a tre veckor i Stockholm och gav därunder Rickman i uppdrag att ombesörja spridning av engelsk propaganda i Tyskland. Det skulle ske på så sätt, att Rickman genom Fraser skulle erhålla propagandamaterial, varpå Rickman själv skulle organisera överförandet av materialet till Tyskland. Såsom lämpliga medhjälpare i Sverige nämnde Fraser tre tyskar vid namn Arno Behrisch, Bermann-Fischer och Birnbaum. Rickman erhöll även adresserna till dem. Vidare erhöll Rickman en lista över ur engelsk synpunkt misstänkta personer. Sedermera trädde Rickman i förbindelse med de tre nämnda tyskarna och påbörjade därmed sin propagandaverksamhet.

Förenämnde Biggs blev Rickman bekant och god vän med sommaren 1939 och efter Rickmans samman-

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke förtagit sig något med dem. Sålunda hade han icke laddat några minor, och han visste icke över huvud ta-

lotta för Biggs
Lisp

Arno Behrisch
Bermann-Fischer
Birnbaum
24
Biggs
Lisp

träffande med Fraser blev Biggs från första stund Rickmans medhjälpare.

Biggs
I februari eller mars 1940 erhöll Rickman uppdrag av Fraser att även börja med engelsk propaganda i Sverige.

Bonnevie
En annan av hans mera närstående medhjälpare blev norske medborgaren Helmer Bonnevie, som var bosatt i Norge. Rickman sammanträffade med honom i Oslo någon gång i november 1939. De sammanfördes av gemensamma bekanta. Bonnevie åtog sig att vid sidan om sin egentliga verksamhet även försälja Rickmans produkter i Norge. Någon gång i början av december frågade Rickman i förbigående, om Bonnevie ville åtaga sig att arbeta åt Rickman i hans propagandarörelse mot Tyskland. Detta ställde sig Bonnevie villig till men han hade dock ej aktivt deltagit i propagandaarbetet.

nov 39
Efter en tid återkom Fraser till Stockholm - det var i enlighet med poliseringsuppgiften den 3 - 6 november 1939 - och han medförde då ett mindre paket sprängämnen i en mindre box, som han förvarade i sin resväska. Det var 7 à 8 kg. spränggelatin och en del olika preparat för tändning. (Rickman vitsordar här att dessa sprängämnen finnas specificerade i en maskinskriven handling försedd med nr. 2 och som lyder i enlighet med följande:

"D/G delivered to D/1 .....". Denna handling återfinnes bland de i hans bostad anträffade specifikationerna över sprängämnen.)

Fraser överlämnade sprängämnena till Rick-

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke tagit sig något med dem. Sålunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

man och nämnde helt tydligt, att de skulle användas vid något framtida tillfälle och då mot Tyskland eller eventuellt i Tyskland. Något tal om att de skulle begagnas i Sverige var det inte då, men Fraser nämnde, att det vid något senare tillfälle skulle komma ytterligare sprängämnen. På vad sätt de skulle införas till Sverige, yttrade han icke. Rickman hade trott, att Fraser reste under diplomatiskt skydd och därigenom lättare kunde transportera hit sprängämnen. Han hade dock icke besökt engelska legationen vad Rickman vet. Fraser hade emellertid vid ett tillfälle förklarat att korrespondensen till England, såväl som korrespondensen från England skulle gå genom engelska legationen, och där var det militärattachéen, Sutton-Pratt, som närmast skulle utgöra förbindelselänken. Rickman var tillsagd av Fraser att så litet som möjligt besöka legationen. Förbindelsen mellan Rickman och Sutton-Pratt skulle uppehållas av s.k. cut-outs. Vid ett sammanträffande med Sutton-Pratt i Rickmans bostad diskuterades planerna för överförande av meddelanden från Rickman till Sutton-Pratt och vice versa. Därvid beslöts det, att Biggs, Gill och Peacock, den senare anställd vid Price Waterhouse & Co., skulle utgöra förbindelselänkar. Sammanträffandet med Sutton-Pratt hade ägt rum troligen en månad efter krigsutbrottet.

När Fraser överlämnade sprängämnen till Rickman, vilket skedde i Rickmans bostad, var Biggs närvarande. Fraser undervisade därefter Rickman om

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke förtagit sig något med dem. Sälunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

Handskrivet

Handskrivet

2

Handskrivet

Handskrivet

hur han skulle använda sprängämnen och särskilt tändningspreparaten. Han beskrev hur brandbomber verka och hur man med tillhjälp av kaliumklorat och socker kunde åstadkomma eld med tillsats av syra. Det fanns några som cigaretter kamouflerade syrbekållare. Maskiner kunde förstöras med carbondumpulver. Deras samtal rörde sig uteslutande om handhavandet av sprängämnen, men däremot dryftades icke några planer för användandet av desamma. Sprängämnen förvarade Rickman i sin bostad tills han troligen i november 1939 förhyrde en källare.

Någon tid efter det Fraser lämnat Stockholm erhöll Rickman ett meddelande från Sutton-Pratt genom Biggs eller Peacock, att Fraser på nytt skulle anlända till Stockholm. Meddelandet kom i form av ett brev från Fraser. Denne anlände till Stockholm troligen den 24 november 1939 - enligt poliseringsuppgift - och han sökte då upp Rickman i bostaden. Fraser omtalade, att han överfört ett större parti sprängämnen till Sverige, men förrådde icke på vad sätt han fått det hit till landet. Dock hade han sagt, att de icke smugglats in men sättet var hans egen hemlighet. Som vanligt var Biggs närvarande även vid detta tillfälle, och en överenskommelse träffades nu att Rickman och Biggs skulle sammanträffa samma dag efter mörkrets inbrott vid Valhallavägens västra del. Fraser skulle infinna sig på mötesplatsen i sällskap med någon annan. De skulle färdas i en bil för sig och Rickman och Biggs

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke förtagit sig något med dem. Sälunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

i en annan bil. Rickman förfogade över Bonnevis bil och använde denna. Alla mötes på avtalad tid och plats, varpå bilarna kördes i riktning mot Norrtälje till en punkt på andra sidan om Danderyds kyrka, där de körde in på en mindre väg. Fraser hade i sin bil sällskap med en lägre tjänsteman vid engelska legationen. Hans namn är Wright och han står närmast under Sutton-Pratt. I denna bil medförde de en del lådor med sprängämnen, men Wright kände troligen inte till vad lådorna innehöll, just på grund av sin låga ställning. Sedan de stannat med bilarna lastades sprängämena över till Rickmans bil, vilken Rickman själv förde, varpå Rickman och Biggs återvände till Stockholm.

Wright

Någon tid dessförinnan hade Rickman efter anvisning av Biggs förhyrt en källarlokal i huset Grevgatan 4 (nämd i början av rapporten vid redovisning av anträffade sprängämnen).

Billman
Grevgatan 4.

Rickman och Biggs förde sprängämena till denna källare.

Troligen nästa kväll eller eventuellt den därpå följande kvällen hade Rickman och Biggs farit ut till Valhallavägen, där han inväntade Fraser, som hade samme man med sig även vid detta tillfälle. De hade i sällskap farit ut ett stycke på Norrtäljevägen, där omlastning skedde av sprängämen från Frasers bil till Rickmans. Vid detta tillfälle erhöll Rickman även den återstående kvantiteten. Efter omlastningen foro Rickman och Biggs till Rickmans våning, där han sedan förvarade sprängämena

oppnången
i källaren

Senare i rapporten senare direkt från London.

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit ner i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke företagit sig något med dem. Sålunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

utgången i skidstatistiken

(fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

*Biggs och Fraser
Fraser's*

några dagar. Sedan fördes de till nr. 4 Grevgatan.

Vid Frasers besök i Stockholm sammanträffade Rickman med honom ytterligare en gång och talade då om var godset förvarades. Fraser lämnade Rickman tre eller fyra sidor innehållande beskrivning över det erhållna godset. Av beskrivningen framgår, att sändningen av sprängämnen skulle deklarerar som böcker, och för ernående av rätta bokvikten funnos vissa fyllnadsförpackningar bestående av trälådor med filtstycken och papper (dylika anträffades på Rickmans kontor).

Rickman antager, att den omnämnda beskrivningen är identisk med "Library Consignment" märkt n:r 53. Vidare antager Rickman, att det av honom från Fraser erhållna materialet bör överensstämma i mängd med vad som finnes angivet på papperen "Library Consignment". Vidare hade Fraser sagt, att förteckningen just upptog de föremål, som Rickman erhållit. Dock har Rickman icke själv kontrollerat innehållet på något sätt. Även vid detta tillfälle hade Biggs varit närvarande, och de hade diskuterat användningen av föremålen helt ytligt, men några bestämda planer på var det skulle användas hade icke förts på tal. Fraser hade förklarat, att han komme att sända instruktioner senare direkt från London.

*Biggs
Fraser
Rickman*

Efter någon tid hade Rickman och Biggs varit nerä i källaren och öppnat några av förpackningarna och tittat på föremålen, men han hade icke företagit sig något med dem. Sålunda hade han icke ladat några minor, och han visste icke över huvud ta-

utgående poliseringsdatum

fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

get, om de voro laddade.

Även vid ett annat tillfälle hade Rickman varit nere i källaren och besett materialet, men han hade icke heller denna gång företagit sig något med materialet.

22 jan 1940

Troligen i januari månad 1940 fick Rickman ett nytt meddelande att Fraser skulle komma till Stockholm och i enlighet med poliseringsdatum anlände Fraser den 22 januari och kom då upp i Rickmans bostad, där han säkerligen sammanträffade med Biggs och fröken Johansson. Rickman och Fraser började nu tala om vissa arrangemang beträffande Oxelösund. Fraser förklarade nämligen, att han kommit till Sverige för att företaga vissa mått och steg beträffande denna plats, men han bad ej genast om Rickmans medverkan. Efter c:a åtta dagar kom Fraser åter till Rickman och förklarade då, att han icke haft framgång med sina förhandlingar. Han framställde nu en förfrågan om Rickman kunde anskaffa någon man, som kunde hjälpa Fraser. Då erinrade Rickman sig Behrisch, med vilken han ju haft förbindelse beträffande propagandan. Sedan Fraser orienterat Rickman om, att han hade för avsikt att förstöra lastkranarna i Oxelösund ordnade Rickman ett sammanträffande på sitt kontor med Behrisch, varvid Biggs och fröken Johansson voro närvarande som tolkar vid samtalet mellan Rickman och Behrisch. Sedan Rickman omtalat för Behrisch, vad medhjälparen önskade av denne, lovade Behrisch sin medverkan efter en del diskussioner. Rickman uppgav, att hans arbets-

*2
2
med
21*

Behrisch

med

2

utgående i julistationen

fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

Foster

givare hette Foster, och att denne behövde två män till själva förstöringsarbetet. Rickman själv skulle medfölja till Oxelösund som förare av bil. Behrisch lovade försöka skaffa en medhjälpare, en tid därefter meddelade han, att det var klart därmed.

Ett nytt möte ägde rum på Rickmans kontor, varvid Fraser sammanfördes med Behrisch. Även Biggs, Bonnevie och fröken Johansson voro närvarande. På begäran av Fraser hade Rickman dessförrinnan fört en del av sprängmaterialet till kontoret, för att Fraser som talade tyska, skulle kunna undervisa Behrisch i användandet av sprängämnena. De sprängämnena, som användes vid demonstrationen, voro förpackade i fyra smärtingväskor. Fraser, Behrisch, Biggs och Rickman hade fyllt de fyra väskorna med spränggelatin. Tillsammans innehöllo de omkring 20 kg. Fraser undervisade därefter Behrisch. Enär Rickman ej behärskar tyska språket förstod han ej mycket av vad som talades, men fattade att kranarnas undre delar skulle sprängas, så att kranarna ramlade ned. Härvid skulle man använda sig av den lång sprängstubintråden. Innehållet i väskorna ansågs tillräckligt för att spränga sönder lastkranarna med, så att de stjälp- te och blevo obrukbara. Vid instruktionstillfället hade Fraser en skiss över hamnen i Oxelösund, vilken skiss Rickman erhållit av Fraser vid något tidigare tillfälle. Var Fraser fått tag i den vet inte Rickman. Skissen är säkerligen gjord på engelskt papper och Fraser har själv gjort anteckningar på baksidan av densamma. (Skissen återfinnes i förteckningen över

*se foto
med kran i
Hamnen*

*Hamnen
Sjögård 66*

utgående i polistationen

för samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

det i bostaden anträffade.) Fraser utlovade en belöning på 10.000 kronor till Behrisch, om denne sprängde kranarna och denna summa överlämnade Fraser till Rickman.

fr

Rickman har även sammanträffat med Behrisch's medhjälpare, som var tysk flykting. Denne man hata- de engelsmännen, och därför föreställdes Rickman av Behrisch såsom tjeckisk medborgare. Rickman kan icke [erinra sig] namnet på Behrisch's vän.

När

fr

han sprängarna

Under detta besök i Stockholm omtalade Fraser en dag, att han hade mera sprängämnen, som han ville överlämna till Rickman. När han överlämnat sist- ta hälften av sprängämnena i december månad hade han emellertid sagt att sändningen då var slut. Ej hel- ler denna gång nämnde han på vad sätt han fått spräng- ämnena till Sverige. Det avtalades mellan Rickman och Fraser att emottagandet av detta parti skulle ske på samma sätt som förut, och överlämnandet skedde även i enlighet därmed på samma plats som tidigare. Fraser hade ävenledes samme man med sig. Vid detta tillfälle erhöll Rickman c:a 20 små trälådor om sam- manlagt ungefär 50 kg. spränggelatin. Det var även två större lådor, och när Rickman undersökte den ena fann han, att den innehöll lock till minor. Däremot har han aldrig undersökt den andra lådan, varför han ej vet, vad den innehöll. Han körde omedelbart till källaren i huset Grevgatan 4. med de mottagna sprängämnena.

*han men med?
Indign*

han

*6/240
han*

Troligen den 6 februari 1940 reste Rick- man, fröken Johansson och Behrisch med tåg till Oxel- ösund för att undersöka terrängen och platsen i öv-

utifrån järnvägsstationen
(fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

rigt. De medförde skidor. Från järnvägsstationen i Oxelösund åkte de på skidor genom samhället ned till den plats i gamla Oxelösund, där omnibussarna vända varpå de över isen fortsatte till en liten holme, *advent* varifrån de kunde se hela hamnanläggningen. Ett fartyg höll på att lasta vid hamnen. Behrisch förklarade att han trodde det skulle bli möjligt att spränga sönder lastkranarna. De försökte icke närma sig hamnanläggningarna utan deras enda åtgörande var att bese själva platsen. Rickman själv hade tidigare besökt platsen i samband med sina studier för boken Swedish Iron Ore. Från holmen återvände de till vändstationen för omnibussarna och fortsatte vägen ett stycke tillbaka samt gingo norr om lotstornet och fortsatte i riktning mot den östligaste järnvägen, varpå de gingo i rak riktning mot de båda kranarna, som befinna sig längst öster ut på hamnkajen. De hade gått så långt fram, att de kunnat se kranarnas bakre delar, men de hade icke gått upp för sluttningen av fruktan att bli sedda. Sedan de bedömt avståndet från järnvägen och utgångspunkten vid vägen för att finna en centrumpunkt, hade de återvänt genom skogen och bort till vägen samt fortsatt till samhället. Därifrån återvände de till Stockholm. Denna resa gällde alltså endast rekognocering.

1/2 1940 frisk
omnibussarna
Samma dag som Fraser lämnade Stockholm - det var den 8 februari 1940 - hade Behrisch och Rickman kommit överens om att åka ned till Oxelösund för att försöka sätta planen i verket. Även Bonnevie skulle följa med, liksom även den av Behrisch utsed-

utgången från stationen
(fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

utgången från stationen
de medhjälparen. Vid 19-tiden på kvällen avreste hela sällskapet i Bonnevis bil med Rickman som förare. Det var alltså Behrisch, dennes kumpan, Bonnevie och Rickman. I bilen hade Rickman medfört de tidigare omtalade fyra väskorna med sprängämnen. De hade legat på botten av bilen mellan framsätet och baksätet. För antändning av sprängämnena medförde han även de förut omnämnda cigaretterna - syrbekålar - samt kaliumklorat och issocker. Antändningen skulle tillgå så, att de placerade en dylik cigarett i en mindre ask, som innehöll kaliumklorat och issocker, varvid beräknades, att tändningen skulle inträffa ca fyra timmar efter iordningsställandet. Samtliga i bilen voro fullt införstådda med vad som var tillämnat. Redan då de kommo med bilen till själva samhället Oxelösund sade Behrisch, som satt i baksätet tillsammans med sin vän, att han hörde vagnarnas tjutande, då de kördes fram och tillbaka på traver- serna till kranarna och att det syntes ljussken på himlen därifrån. De ställde bilen ett stycke öster om torget på en gata, varpå Behrisch och hans vän utan uppmaning lämnade bilen och gingo fram mot hamnen för att övertyga sig om, huruvida arbete pågick där. De togo icke med sig några sprängämnen utan avsikten var endast att undersöka förhållandet. Rickman anser att Behrisch och hans vän omöjligen kunna hava tagit ut någon väska med sprängämnen från bilen utan att Rickman skulle hava märkt det. Sedan de gått försökte Rickman vända bilen men blev tvungen köra ned till ändstationen för bussarna. Han kom tillbaka

utgående poliserstatimant

fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rappor-

till den plats, där han lämnat Behrisch och dennes kamrat efter c:a fem minuter. De stodo då vid vägkanten. Behrisch omtalade, att arbete pågick vid kranarna, varför de icke kunde utföra försöket. De återvände därför efter någon diskussion till Stockholm.

Rickman 10000 -

*Behrisch vid 89
återbetala givna
Belägg 3500 kronor
Svenska sprängämnen*

4 dygn senare

vidha -

Biggs

den 1940

Före avfärden till Oxelösund vid nyss re-
lagerade tillfälle erhöll Behrisch såsom utlovat var
10.000 kronor av Rickman. När det första försöket
misslyckades uppmanade Rickman honom att göra ett
nytt försök. Behrisch lovade emellertid ingenting
bestämt. Rickman fordrade då, att Behrisch skulle
återbetala åtminstone 8.000 kronor, men Behrisch för-
klarade att detta var omöjligt, enär han givit ut en
del penningar, 6.000 kronor återbetalade han emeller-
tid, men resten fick han behålla för sin medverkan.
Omkring fjorton dagar efter det misslyckade försö-
ket sökte Rickman på nytt övertala Behrisch att till-
sammans med sin vän göra ett nytt försök. Behrisch
förklarade sig nu villig, men hans vän avböjde.. Det
beslöts därför att Bonnevie även nu skulle medfölja
och eventuellt hjälpa Behrisch med utförandet. Sam-
talet fördes på Rickmans kontor och det är troligt
att fröken Johansson tjänstgjorde som tolk.

En dag troligen sent i februari 1940 star-
tade Bonnevie, Behrisch och Rickman i Bonnevies bil
med Rickman som förare på en ny resa till Oxelösund.
De foro sent på kvällen och medförde förutom de fyra
väskorna med spränggelatin och tändmedlen även ett
par skidor till Behrisch. De stannade bilen på unge-

utgående poststationen

fär samma ställe) som förra gången, varpå Behrisch ensam begav sig iväg på skidor för att rekognocera. Han tog sålunda icke med sig några sprängämnen. Efter omkring 20 minuter kom han tillbaka och rapporterade att arbete pågick vid en av kranarna. Rickman fann då, att det inte var rådligt att göra något försök och beslöt därför att inställa detta även denna gången. Sedan återvände Rickman till Stockholm, varpå han gick till Biggs bostad, där fröken Johansson väntade. Dessförrinnan skildes han från Behrisch och Bonnevie. Han meddelade sedan Fraser genom brev att han icke kunde utföra sin uppgift beträffande Oxelösund.

Genom brev eller telegram erfor Rickman från London att Fraser på nytt väntades hit den 1 april. Fraser kom inte nämnda dag utan först den 5 april och då uppsökte han Rickman i hans bostad, varvid även Biggs var närvarande. För att Fraser icke skulle förstå att fröken Johansson bodde hos Rickman hyrde han ett hotellrum åt henne på Castle hotell. Fraser, Biggs och Rickman diskuterade nu på nytt frågan om sabotaget i Oxelösund och om propagandan. Några bestämda planer diskuterades dock icke utan Fraser skulle senare meddela närmare instruktioner. Rickman tror ej att Fraser kom till Sverige för att underhandla med Rickman utan säkerligen hade han någon annan orsak för sin resa. Han fortsatte efter några dagar till Danmark, men efter ytterligare ett par dagar kom ett meddelande från England, som föreföll vara från Fraser, vari Rickman instru-

5/4 40

~~nga engelsmännen hemma hos Biggs och var omvända~~
Biggs och Rickman för dem att det gällde utförandet av något riskabelt arbete, till vilket de behövde tre oförvägna män. Efter någon diskussion utvalde de tre, som ansåges passande. Dessa fingo veta, att de senare skulle få order, varpå var och en gått till

Rickman & Biggs

erades att göra ett nytt försök i Oxelösund. eller åtminstone undersöka möjligheterna därtill.

I anledning härav skrev Rickman en rapport till Sutton-Pratt. Denna är avfattad på engelska och har anträffats bland Rickmans tillhörigheter. Rapporten har i översättning följande lydelse:

"Den 12 april 1940.

Horace. *Sutton Pratt*

1. Har samlat ihop en del bra material bland utrustningen från F. för ett avgörande försök "at lumps" /= vid Oxelösund/.
2. Bemyndigande för ovanstående återigen bekräftat från huvudkvarteret i går, men ej mottaget av mig förrän klockan 10.30 eftermiddagen.
3. Talade i förrgår med Eustace om bensin under motseende av ett gillande från huvudkvarteret och erfor att det alltjämt var Du som skulle förse oss.
4. Denna brådskas försvårar saken, men icke desto mindre måste jag fråga, om Du kan komma över med 50 liter i dag, så att vi kunna komma iväg före klockan 1 eftermiddagen, eftersom det är nödvändigt, att pojkarna få se sig om, innan de slå sig ner där.
5. ARBETET skall ske imorgon om det är möjligt, men om det vid ankomsten dit finnes för många åskådare, skola vi resa ner på söndag i stället. Vi kunna endast hoppas på framgång, om vi använda två bilar. Följaktligen komma vi att behöva, förutom i dag, 100 i morgon och om söndagsarbete är nödvändigt ytterligare 100. Jag vet, att det ej är lätt för dig, men, uppriktigt sagt, om vi ej kunna få det, äro vi för-

unga engelsmännen komma till oss... Biggs och Rickman för dem att det gällde utförandet av något riskabelt arbete, till vilket de behövde tre oförvägna män. Efter någon diskussion utvalde de tre, som ansåges passande. Dessa fingo veta, att de senare skulle få order, varpå var och en gått till

här
rapport 12/1
delgivet
vid 15
Z. L.
10/12

Rickman
Jupp

resan, men han hade icke närmare gått in på saken, utan han hade blott sagt, att det gällde förflyttning av vissa saker. Resan till Ludvika hade bestämts till lördagen den 20 april 1940. och först

lorade.

6. Greta skall framlägga en plan för samling.

= *Lil*

Adolf." = *Anders*

En Gustave
Enligt Rickmans förklaringar är "Horace" benämningen på Sutton-Pratt och Adolf Rickmans egen signatur. Med "Greta" avses representanten Harry Walker Gill.

Biggs april
Under mellantiden hade Rickman talat med Behrisch huruvida denne vore villig att ställa sig till förfogande om ett nytt försök skulle göras. Behrisch uppgav emellertid, att hans politiska uppfattning ändrats därefter, att han icke ville medverka längre. Någon dag i början av april hade Rickman erhållit ett brev från legationssekreteraren Martin vid engelska legationen i vilket brev Martin omtalade, att det kommit till hans kännedom att några unga engelsmän anlant från Finland och att det kanhända var möjligt för Rickman att begagna sig av dessa män. Martin hade nämnt namnen på dessa unga engelsmän, troligen åtta stycken och dessa voro boende på olika pensionat i Stockholm. Med anledning av dessa uppgifter besökte Rickman tillsammans med Biggs de namngivna engelsmännen på deras bostadsplatser och inbjöd dem till Biggs bostad. På kvällen samledes de unga engelsmännen hemma hos Biggs och där omtalade Biggs och Rickman för dem att det gällde utförandet av något riskabelt arbete, till vilket de behövde tre oförvägna män. Efter någon diskussion utvalde de tre, som ansåges passande. Dessa fingo veta, att de senare skulle få order, varpå var och en gått till

Engelsmännen
Rickman
Biggs

resan, men han hade icke närmare gått in på saken, utan han hade blott sagt, att det gällde förflyttning av vissa saker. Resan till Ludvika hade bestämts till lördagen den 20 april 1940. och först

sin bostad. De tre utvalda hette Sayce, Inward och Martin. Efter några dagar besöt sig Rickman för att resa till Oxelösund med de tre uttagna männen för att visa dem platsen för arbetet. Han meddelade dem, att de skulle sammanträffa i Biggs våning och de kommo även dit, varpå Rickman i stora drag orienterade de tre männen om vad som skulle ske i Oxelösund. Han lovade var och en av dem 500 pounds om arbetet lyckades. Sent på kvällen fredagen den 12 april körde Rickman fröken Johansson och de tre männen till Oxelösund i den av honom disponerade bilen. Det började bliva mörkt, då de anlände till Oxelösund. Klockan var troligen 19.30. De medförde inga sprängämnen. Först körde de utefter vägen till gamla Oxelösund ungefär i jämnhöjd med den östligaste järnvägen. Där stego Rickman och de tre engelsmännen ur bilen under det att fröken Johansson stannade kvar i den. Rickman och de tre männen gingo c:a 40 meter utefter den lilla vägen, som utgår strax öster om järnvägen, varpå Rickman pekade i riktning mot lastkranarna och förklarade, att dessa befunno sig ett stycke längre bort. Det var emellertid så mörkt att de icke kunde se kranarna, varpå de återvände till bilen. Sedan vände Rickman denna och återvände i riktning mot samhället, men då de kommo till den väg, som går direkt ned till hamnen, körde Rickman in på denna för att försöka komma närmare hamnen. Härvid körde han i diket, så att han måste rekvirera bärgningsbil från Nyköping. Medan bärgningsmannen drog upp bilen gingo de unga engelsmännen åt sidan,

Sayce
Inward
Martin

Telegram
1/4 i 2000
rapporter

1/4
På väg till
den hamnen

y

resan, men han hade icke närmare gått in på saken, utan han hade blott sagt, att det gällde förflyttning av vissa saker. Resan till Ludvika hade bestämts till lördagen den 20 april 1940. och först

då de ej förstodo svenska och ej önskade bliva sedda. Efter bärgningen återvände de till Stockholm och återvände dit vid midnatt. Påföljande morgon erhöll Rickman ett meddelande från Sutton-Pratt genom Gill, enligt vilket några mått och steg ej vidare skulle företagas, åtminstone icke förrän efter nya instruktioner.

Ludvika
*6. vad hade man
satt uppdrag?*
I samband med utvecklingen av förhållandena i Norge beslöto Rickman, fröken Johansson, Gill och Biggs, att de skulle skaffa sig någon villa eller något hus i landsorten, där de kunde draga sig tillbaka i händelse av oroligheter i Sverige. Sedan de diskuterat saken och tittat efter på kartan, hade de beslutat sig för Ludvika, som syntes dem vara en tämligen säker plats, dit de ämnade föra över åtminstone en del av de sprängämnen, som de hade i källaren till nr. 4 Grevgatan. Fröken Johansson fick i uppdrag att fara till Ludvika och undersöka möjligheterna, och det lyckades henne att förhyra ett mindre hus i Ludvika. Angående de närmare omständigheterna vid förhyrandet hänvisar Rickman till fröken Johansson.

Storn
Efter fröken Johanssons återkomst från Ludvika träffades överenskommelse, mellan Biggs eller Gill och fröken Johansson och Rickman, att de skulle fara upp till Ludvika och taga med sig 8 resväskor, fyllda med sprängämnen. På resan skulle även en fröken Stern, som var anställd hos Bermann - Fischer, följa med, men hon var icke invigd i vad transporten gällde. Rickman hade talat med henne om

resan, men han hade icke närmare gått in på saken, utan han hade blott sagt, att det gällde förflyttning av vissa saker. Resan till Ludvika hade bestämts till lördagen den 20 april 1940, och först hade beslutats, att Rickman, fröken Johansson, Gill och fröken Stern skulle resa. Emellertid hade Gill fått affärsförhinder, och därför beslöts, att Biggs skulle medfölja i stället.

18/p
På torsdagskvällen den 18 april hade Rickman och fröken Johansson farit ned med Rickmans bil till Grevgatan 4, där han och fröken Johansson först fyllde två medförda resväskor med sprängämnen, kaliumklorat, "cigaretter" och några detonatorer samt stubintråd, varpå de buro ut dessa väskor och ytterligare tre trälådor med sprängämnen till Rickmans bil. Från Grevgatan körde Rickman och fröken Johansson till Smedsbacksgatan 1, där Rickman bar upp de tre trälådorna i bostaden. Sedan återvände han till bilen och körde de båda kvarvarande resväskorna till Gills bostad i nr.80-82 Odengatan, där han överlämnade väskorna till Gill, enär det då ännu icke ändrats beträffande avtalet att Gill skulle medfölja till Ludvika. Sedan Gill meddelat förhinder, var det Rickmans mening att den 19 april köra till Gills bostad och hämta väskorna, samt transportera dem till Biggs bostad. Emellertid blevo Rickman och fröken Johansson anhållna dessförrinnan.

När han återkom från Gill flyttade fröken Johansson och Rickman över sprängämnena från de tre trälådorna till sex resväskor för att frakta spräng-

Hon vistades i föräldrahemmet till dess hon slutat skolan, 8-klassigt läroverk, år 1924. Hon hade först tänkt bli sjuksköterska men ändrade sig och gick i stället igenom en ettårig kurs i vård av sjuka barn vid Flensburgska vårdanstalten för späda

ämnena till Ludvika. Han hade tidigare inköpt sammanlagt åtta resväskor för detta ändamål nämligen fyra i en affär på Hamngatan och fyra hos Paul U. Bergström. Även tidigare hade han som framgår av bokföringen inköpt resväskor, men dessa hade använts för utforsling av propagandamaterial.

Pogon

Till bestridande av kostnaderna för Rickmans verksamhet med propaganda och sabotageförberedelser har han haft pengar disponibla hos engelske legationssekreteraren Martin. Sålunda deponerade Fraser den 4 oktober 1939 8.350 kronor hos Martin för Rickmans räkning och den 22 november ytterligare 5.000 kronor. Av dessa pengar som tid efter annan förstärkts har Rickman vid behov gjort olika uttag. Han har självpåtaget fört en balansräkning över sina inkomster och utgifter för den hemliga tjänstens utförande.

Redovisning

Denna balansräkning, som Rickman betecknat med U.C. Funds (= undercoverfunds), har anträffats hos Rickman och fogas vid rapporten i en särskild bilagesamling. Vid granskning av balansräkningen för oktober - november finner man rubriken "Deposits with 36.000". Detta betyder deposition hos Martin. 36.000 betecknar alltså legationssekreterare Martin. Före den 30 november hade Rickman tagit ut 8.350 kronor. I december gjorde han inga uttag. I januari tog han ut resterande 5.000 kronor hos Martin. I februari fick Rickman 15.000 kronor genom Fraser direkt och sedan ytterligare 10.000 kronor genom kurirpost. Båda summorna deponerade han hos

Hon vistades i föräldrahemmet till dess hon slutat skolan, 8-klassigt läroverk, år 1924. Hon hade först tänkt bli sjuksköterska men ändrade sig och gick i stället igenom en ettårig kurs i vård av sjuka barn vid Flensburgska vårdanstalten för späda

Martin och tog sedan under månaden ut sammanlagt 22.389 kronor, varav han förbrukade 11.949:07 i enlighet med särskild specifikation. Den 1 mars återstod hos Martin 4.153 kronor. Dessa penningar tog Rickman ut i mars, varjämte Martin tillsköt som lån ytterligare 5.000 kronor. Under månaden anlände ytterligare 10.000 kronor till Martin från Fraser och av dessa erhöll Martin sina 5.000 kronor tillbaka. Vid ett tillfälle tog Rickman ut 6.500 kronor men återlämnade dem strax därpå, då han inte behövde dem. Rickmans behållning från februari utgjorde 10.410:26, vartill kom under mars uttagna 9.150 kronor eller sålunda sammanlagt 19.560:26. Härav förbrukade Rickman 8.399:98. I och med att oroligheterna utbröto i Skandinavien i början på april fann Rickman det lämpligast att själv taga hand om tillgångarna för verksamheten i händelse av hastigt uppbrott. Därför tog han ut den resterande summan hos Martin, nämligen 15.503 kronor. Från mars hade han kvar 660:02 och disponerade sålunda 16.630:02 kronor. Han tog även ut det mesta av sina egna och sina bolags tillgångar i bankerna. Av de hos Rickman anträffade penningarna utgöra sålunda det sistnämnda beloppet den del, som var avsedd för hans hemliga verksamhet.

93000"
Rickman hade även haft ett konto hos en tjänsteman vid engelska legationen i Oslo. Denne man vars namn Rickman icke känner betecknades med talet 93.000. Hos honom hade för Rickmans räkning de-

Hon vistades i föräldrahemmet till dess hon slutat skolan, 8-klassigt läroverk, år 1924. Hon hade först tänkt bli sjuksköterska men ändrade sig och gick i stället igenom en ettårig kurs i vård av sjuka barn vid Flensburgska vårdanstalten för späda

ponerats 5.000 norska kronor, varav Rickman förbrukat 1.000 i enlighet med särskild specifikation. Restande av summan finnes ännu kvar hos 93.000.

Bland utgifterna må påpekas: För februari finnes en utgiftspost "confiscated re Lumps 4.000 kronor". Detta betecknar den summa Behrisch fick behålla för sitt försök i Oxelösund. Lumps betecknar i enlighet med vad förut nämnts järnmalmen i Oxelösund.

5/4
Fraser

Vid Frasers sista besök i Stockholm den 5 april medförde han tre oskrivna passböcker samt en gummistämpel med Överståthållarämbetets text. Han hade även med sig tre pistoler och en ask ammunition till dem. Beträffande passböckerna hade Fraser förklarat, att Rickman i händelse av fara kunde begagna ett sådant pass. Möjligen hade han även tänkt på Biggs, som blott innehade engelskt pass. Det tredje skulle vara i reserv för oförutsedda behov. Fraser hade icke förklarat, var han fått passen ifrån, men beträffande gummistämpeln hade han uppgivit, att han låtit göra den i England. Gummistämpeln skulle nyttjas för att stämpla fotografierna i de falska passen. Vad pistolerna beträffar så hade Rickman mest tänkt sig möjligheten att behöva dem om han blev utsatt för tyska spioner i händelse tyskarna attackerade Sverige. Fraser hade icke nämnt på vad sätt han fått in pistolerna i Sverige. Beträffande den hos Rickman anträffade svarta anteckningsboken innehåller den vissa minnesanteckningar för Rickman. De personer han hade att göra med i den

Hon vistades i föräldrahemmet till dess hon slutat skolan, 8-klassigt läroverk, år 1924. Hon hade först tänkt bli sjuksköterska men ändrade sig och gick i stället igenom en ettårig kurs i vård av sjuka barn vid Flensburgska vårdanstalten för späda

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras.

hemliga verksamheten betecknades i korrespondens och bokföring med en bokstav eller bokstavsgrupp. Så kallades t.ex. fröken Johansson för A1, Ernest Biggs XY, fröken Stern PF, Arno Behrisch PD, Fraser D/G och Sutton-Pratt för YM. Likaså hade varje land sin egen beteckning. Sålunda betecknades Sverige som 36, Norge 26, Finland 21, Tyskland 12, Danmark 19 och England 22 etc. B

Boken ingår i den vid rapporten fogade bilagesamlingen.

Rickman förekommer icke i tidningen Polisunderrättelser eller eljest i vid härvarande kriminalavdelning förda register.

Fröken Elsa Johansson:

Hennes fullständiga namn är Elsa Nanna Johansson, född den 27 november 1906 i Karlshamn, dotter till numera avlidne övermaskinisten Johan Bernhard Johansson och dennes efterlevande hustru Johanna Kristina, född Nilsson, ogift, kyrkoskriven i Hedvig Eleonora församling sedan nyåret 1940 och senast under adress 7 C Strandvägen, 2 trappor, Strandvägpensionatet, nu boende Smedbacksgatan 1, 8 trappor, hos Rickman, telefon 60 11 72, anställd A/B Dentalmaterial, 1 Näckströmsgatan telefon 10 05 72.

Hon vistades i föräldrahemmet till dess hon slutat skolan, 8-klassigt läroverk, år 1924. Hon hade först tänkt bli sjuksköterska men ändrade sig och gick i stället igenom en ettårig kurs i vård av sjuka barn vid Flensburgska vårdanstalten för späda

*Sammanfattning för Mrs
Hedvig
Kittat på
Sjätte*

Elsa Johansson

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras.

barn vid ~~Flensburgska vårdanstalten för späda barn~~ i Malmö. Efter denna utbildning hade hon en del kortvariga anställningar i privatfamiljer för skötsel av späda barn. Under mellantiderna vistades hon i hemmet i Karlshamn. Hennes fader avled år 1919, under den tid fröken Johansson gick i skolan. Hon vistades i hemmet till år 1933, då hon reste till Stockholm, där hon genomgick en hushållskurs vid Åkerström & Söderströms Husmoderskola. Denna räckte endast ett halvt år. Efter denna utbildning fick hon först en kortvarig plats i Stockholm, och därefter en anställning som husföreståndarinna på Åkerö säteri, som ägdes av en godsägare Enderlein. Hon stannade här troligen ett och ett halvt år och slutade år 1936, och vistades därefter till årets slut i hemmet, varpå hon fick anställning som husföreståndarinna hos en distriktslantmätare Wirde. Där stannade hon endast en kort tid och hade under sommaren plats på ett pensionat som hjälp åt värdinnan samt började därefter i november månad 1937 hos direktören Karl Belfrage i dennes pensionat, Belfrages pensionat, Blasieholmstorg n:r 9 i Stockholm. Fröken Johansson var anställd i receptionen vid detta pensionat. Troligen i slutet av maj, i alla händelser i maj eller juni 1939, kom mr. Alfred Frederick Rickman från England och tog in på pensionatet, där han sedan var boende till i slutet av juli månad 1939, då han flyttade in i sin nuvarande bostad i n:r 1 Smedbacksgatan.

Under juni månad började fröken Johansson

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras.

18/9 39

i någon mån umgås med Rickman. Så småningom blevo de mycket goda vänner och slutligen utvecklade sig vänskapsförhållandet därhän, att det övergick till att bli ett kärleksförhållande. Det var meningen och det hade mellan fröken Johansson och Rickman överenskommits, att de i en framtid skulle ingå äktenskap med varandra. De kunde sålunda anses vara trolovade, fastän de icke buro ringar eller annat yttre tecken till sin trolovning. Den 16 september 1939 slutade fröken Johansson sin anställning vid Belfrages pensionat, och den 18 september 1939 erhöll hon anställning hos Rickman som hans sekreterare. Till den 1 oktober 1939 bodde hon kvar å Belfrages pensionat. Nämda datum flyttade hon emellertid till Strandvägspensionatet i n:r 7 C Strandvägen, där hon sedan bodde till den 15 mars 1940, då hon flyttade till Rickmans våning i n:r 1 Smedbacksgatan, där hon fortfarande bodde vid tiden för anhållandet. I sin anställning hos Rickman hade fröken Johansson en avlöning av 325 kronor per månad. Under sin anställning hos Rickman har fröken Johansson varit mycket tillsammans med Rickman, vilket ju var helt naturligt på grund av deras personliga samhörighet med varandra.

Anledningen varför Rickman kom hit till Sverige kan fröken Johansson icke med bestämdhet yttra sig om. Han är emellertid en av direktörerna i en engelsk firma Jayandeff A/B i London och hon vet, att Rickman stätt i livlig korrespondens med Londonbolaget efter hitkomsten och att han även un-

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras.

dersökt möjligheterna för att representera detta bolag här i Sverige. Under sommaren 1939 började Rickman upptaga förbindelse med en tandläkare Fischer, Erik, Arsenalsgatan, om att Rickman skulle upptaga agenturen för Skandinavien för ett nytt tandfyllningspreparat jämte andra preparat, som en firma Societé de la Industrie Dentaire Odont-Email, vilken hade huvudkontor i Avignon och filial i Warschau, förde. Fischer hade ett bolag, A/B Dentalmaterial, som skulle lancera det nya tandpreparatet i Skandinavien. Detta Aktiebolag Dentalmaterial köpte Rickman av tandläkare Fischer för belopp, som fröken Johansson icke kan påminna sig. Hittills har A/B Dentalmaterial sedan Rickman övertog det endast importerat silikat och cement. På grund av att preparatet är nytt har det visat sig mycket svårt att sälja på marknaden, varför någon försäljning av detsamma icke skett förrän 1940, då ett parti om 100 förpackningar silikat genom Nyman & Schultz försorg sändes till firma Hamasväline i Pori i Finland. En del förpackningar har även utlämnats som reklam till tandläkare.

Efter krigets utbrott befanns det att en mängd olika varuslag blevo efterfrågade i Sverige. Rickman trodde då, att han skulle kunna importera dylika varor och för att kunna organisera importen och försäljningen bildade han ett annat aktiebolag Handelsaktiebolaget Skandhamns även detta med kontor i nr. 1 Näckströmsgatan. Här inträdde som rådgivare en mr. Biggs, som Rickman kände redan innan

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras.

fröken Johansson blev bekant med Rickman. Genom Biggs lärde han känna ett par svenskar, som åtog sig att undersöka marknaden. Dessa inkommo med förslag på en del varor och Rickman företog undersökningar i London genom sina förbindelser där om möjligheterna att skaffa varorna. Emellertid blev det plötsligt exportförbud från England beträffande de ifrågasatta varorna. I januari eller februari 1940 fick han emellertid ett parti konserver från England. Det var bl.a. grönsaker och konserverad frukt. Någoting har icke sålts av partiet. Rickman hade sålunda ej något direkt ekonomiskt utbyte av de två bolagens verksamhet. Emellertid hade han enligt vad han uppgivit till fröken Johansson en liten privat förmögenhet, vars storlek han emellertid icke nämnt. Han har aldrig haft någon brist på pengar, vad hon kunnat märka. Hans bankförbindelser hava varit: För Rickman personligen Svenska Handelsbanken, för äentalfirman Skandinaviska Banken och för Skandhamn Göteborgs Handelsbank. Från ett Rickmans konto i Barclays Bank i London hade pengar överförts till Rickmans konto i Handelsbanken.

Under de senare åren har fröken Johansson varit mycket intresserad av politiska spörsmål och hon har ofta ingående diskuterat politiska frågor med Rickman. Hon har även studerat nazismens program arbetssätt, mål och medel m.m. Genom sina studier och genom diskussioner med olika personer har hon fått den uppfattningen, att nazismen och hitlerismen är något ont, som måste bekämpas. Hon anser att det

tyska folket borde erhålla upplysning i saklig och vederhäftig form om vad nazismen egentligen innebär och att det i så fall kan tänkas att det så småningom blir självständigt och att nazismen likvideras. Efter det kriget brutit ut kom det på tal mellan Rickman och fröken Johansson att det skulle vara lämpligt att sända propagandamaterial till Tyskland för att genom propaganda upplysa det tyska folket om nazismens verkliga mål. De skulle få tillfälle att göra jämförelser mellan denna propaganda och den propaganda som tyskarna erhålla genom sina egna leder i Tyskland. Sålunda skulle det bli möjligt att giva de tyska läsarna, i synnerhet ungdomen, nya synpunkter och nya impulser samt giva dem en uppfattning om vad det verkligen betyder att vara fria människor. Så småningom visade Rickman en del propagandamaterial för fröken Johansson. De bestodo av flygblad i olika format samt broschyrer på tyska språket. Första gången hon såg det materialet var vid något tillfälle före julen 1939. Hon och Rickman diskuterade möjligheterna att överföra propagandamaterialet till Tyskland, varvid Rickman omtalade, att en tyskskeppare förklarade sig villig att transportera materialet inlagt i kuvert, försedda med tyska frimärken, till Tyskland, där materialet skulle spridas per post. Det gällde sålunda att iordningsställa kuverten och lägga in propagandamaterialet i dem. Hon hade vid ett tillfälle själv hjälpt till att ställa iordning kuvert och vid ett annat tillfälle bar hon ut propagandamaterial och kuvert till en

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. ^Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

person vid namn Arno Behrisch, som skulle hjälpa till med att skriva adresser på kuverten m.m. }
för vidareförändring

Om sabotageförberedelserna har fröken Johansson i nedan återgivna protokoll lämnat en sammanhängande berättelse.

Protokoll över förhör med fröken Elsa Nanna Johansson, hållet å kriminalstatspolisen den 29 april 1940.

Fröken Johansson förklarade, att hon nu skulle berätta allt, hon visste i saken.

Sabotaget

En dag vid nyår 1939-1940 talade Rickman om för henne, att han hade hand om en del sprängämnen eller också sade han, att han inom den närmaste tiden skulle få sprängämnen. Varifrån eller hur han fått eller skulle få dessa sprängämnen, nämnde han emellertid icke, men fröken Johansson förstod, att de på något vis måste komma från England. Rickman förklarade, att sprängämnena skulle från Sverige överföras till Tyskland för att där användas för sabotagehandlingar. Hur detta skulle ske var dock ännu icke klart. Någon organisation för överförande av sprängämnen till Tyskland fanns icke, utan Rickman skulle endast förvara dem, tills det i en framtid skulle visa sig möjligt att verkställa planerna. Någon tid efter det hon fått höra talas om de nämnda planerna, talade Rickman om för henne, att han förvarade sprängämnen i firmans lagerlokal Grevgatan 4. Fröken Johansson blev obehagligt berörd, då hon hörde detta, med tanke på att det skulle kunna ske en olycka, enär en källare i ett bostadshus ju

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

icke kunde vara en lämplig förvaringslokal för sprängämnen. Rickman lugnade henne emellertid med den förklaringen, att sprängämnena voro av en helt ny sort, som var tämligen ofarlig vid förvaring. Han sade, att man till och med skulle kunna tända eld på dem utan att resultatet därav behövde bliva så farligt. Hon frågade icke Rickman, när sprängämnena blivit förda till Grevgatan 4 eller hur detta skett.

Som tidigare angivits, hyrdes lagerlokalen i Grevgatan 4 troligen i november 1939. Därefter besökte hon lagerlokalen vid flera tillfällen under november och säkerligen också i december men såg icke vid något av dessa tillfällen några lådor, som kunde tänkas innehålla sprängämnen där. Över huvud såg hon vid dessa tillfällen icke några för henne främmande föremål i källaren. Hon mindes nu icke, vilken dag i december, hon sista gången var i källaren.

Första gången, det var tal om sprängämnen, skedde detta med all sannolikhet i Rickmans bostad. Kort därefter - troligen en dag i början av januari 1940 - hade hon och Rickman ett ärende till lagerkällaren, varvid hon för första gången såg en del lådor, vilka Rickman förklarade innehöll de sprängämnen, han talat om. Hon såg dock icke något av lådornas innehåll. Att Biggs också hade kännedom om sprängämnena och deras förvaringsplats, var hon säker på, enär Biggs, som var synnerligen god vän med Rickman, så gott som dagligen kom till Rickmans kon-

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. ^Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

berstad
tor, varvid sprängämnen flera gånger voro på tal.

februari
Förutom de vaga planerna på att överföra sprängämnen från lagret i källarlokalen till Tyskland, talades ingenting om sprängämnen, förrän någon gång i februari - troligen mitten av februari - i samband med att frågan om den svenska järnmalmsexporten på Tyskland blev allt mer brännande i England. Hon läste vid denna tid tämligen regelbundet "The Times" och såg i denna tidning, att den svenska malmexporten på Tyskland vid flera tillfällen var uppe till diskussion i engelska parlamentet. Då sprängämnen denna gång åter kommo på tal, skedde detta i Rickmans bostad, varvid de voro ensamma. Rickman talade om för henne, att han fått i uppdrag att om möjligt förstöra malmutlastningsanordningarna i Oxelösund, och att detta skulle ske med tillhjälp av de sprängämnen, han hade i förvar. Rickman framhöll för henne, att han fått stränga instruktioner om att människor icke finge utsättas för fara vid förstörandet av utlastningsanordningarna, varför förstörandet måste ske, då arbetet vid malmkajen låg nere. Då fröken Johansson fick höra att människoliv icke skulle få spillas, hade hon ingenting att invända mot att planen sattes i verket, allra helst som hon hade den uppfattningen, att om den svenska malmexporten på Tyskland kunde bringas att upphöra, detta skulle kunna kraftigt bidra till att Tyskland skulle kunna tvingas sluta fred. Den svenska järnmalmens betydelse för Tysklands krigsindustri var tidigare bekant för henne. Efter det

Bonnie
och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

Rickman denna första gång talade om för henne planerna på att förstöra utlastningsanordningarna i Oxelösund, samt talade de vid flera tillfällen om samma sak både å kontoret och i bostaden. Vid några av dessa samtal var även Biggs närvarande.

En kväll inom en vecka efter Rickmans och hennes första samtal om oxelösundsplanerna träffades Rickman, Behrisch och hon antingen å kontoret eller i Rickmans bostad tydligen för att Behrisch skulle invigas i nämnda planer. Efter någon diskussion mellan Rickman och Behrisch i saken, frågade Rickman, om Behrisch möjligen kände någon eller några personer, som kunde hjälpa Rickman att verkställa planerna på att med sprängämnen förstöra utlastningsanordningarna i Oxelösund. Behrisch förklarade (då) att han ställde sig själv till förfogande. På Rickmans fråga, om Behrisch kände någon annan, som kunde hjälpa dem, svarade Behrisch, att han skulle tänka över saken och senare meddela Rickman. Vid något senare tillfälle talade Behrisch också om, att han talat med en vän - en tysk politisk flykting - som förklarat sig villig medverka i saken. Namnet på denne har Behrisch aldrig nämnt. Redan samma kväll eller möjligen vid ett sammanträffande följande dag kommo Rickman, Behrisch och hon överens om att de tillsammans skulle resa ned till Oxelösund för att närmare orientera sig på platsen.

En av de allra närmaste dagarna efter det de fattat beslutet om oxelösundsresan, satte de sitt beslut i verkställighet. De reste från Stock-

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. ^Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

Biggs

*första tillfälle
Bonnevie 5 min*

*Rickman
Behrisch
samma*

holm med ett tåg, som gick vid 8-tiden på morgonen och kommo fram till Oxelösund omkring klockan 13. Anledningen till att de kommo dit så sent var, att de gjorde ett uppehåll i resan i Nyköping för att äta frukost, och för att köpa ett par skidor till Behrisch. Skidorna medförde de för att lättare kunna taga sig fram i terrängen och för att väcka mindre uppmärksamhet. Från Oxelösunds järnvägsstation åkte Rickman, Behrisch och hon - ingen annan var med i sällskapet - på skidorna till en udde eller holme, belägen mitt för malmkajen. Härifrån gjorde de sedan sina observationer. Avståndet mellan observationsplatsen och malmkajen uppgick till c:a 200 meter. De iakttago utlastningsanordningarnas konstruktion och deras belägenhet för att sedan med ledning av dessa iakttagelser kunna planera, hur man skulle gå tillväga vid förstörandet av anordningarna i fråga. De lade märke till att ganska få arbetare voro i rörelse inom malmkajens område, men att de flesta av traverserna med lastskopor voro i gång. Inga anteckningar fördes över de gjorda iakttagelserna, och ej heller upprättade någon av dem någon skiss eller karta över malmkajen eller Oxelösund över huvud taget. Iakttagelserna gjordes utan hjälp av kikare. Ingen av dem medförde kamera. Från den lilla holmen åkte de tillbaka förbi lotstornet och vidare genom skogen fram till en plats ungefär bakom kranarna och varifrån de kunde se kranarna åtminstone delvis. Sikten hade dock varit dålig och de hade hållit sig på själva sluttningen,

och ären denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

Bevis

*antikvarier
Tornet*

så att de icke kunnat se kranarna helt och hållet. Sedan hade de återvänt till samhället. Avsikten med expeditionen genom skogen hade endast varit den, att Rickman ville hava en så god överblick som möjligt över terrängen.

*upptäckt av tyg
ägare*

En kväll kort därefter - med all sannolikhet i februari - träffades Rickman, Behrisch, Fraser och hon på kontoret. Detta var troligen första gången, hon såg Fraser efter det oxelösundsaffären blivit aktuell. Sammanträffandet skedde för att man närmare skulle rådgöra om hur förstörelsearbetet skulle utföras och för att Behrisch skulle erhålla undervisning i begagnandet av sprängämnen. Rickman hade tidigare på dagen ensam från källaren till i Grevgatan 4 överfört några lådor sprängämnen av den minsta typen lådor och burit upp dem på kontoret. Det var sådana lådor, som sedermera påträffades i resväskorna i Rickmans bostad. Vid Behrisch's och Frasers besök på kontoret hade även inköpts 4 stycken mindre väskor av tyg, vilka inköpts i avsikt att däri förvara sprängämnen vid nedresan till Oxelösund. Vid demonstrationen hade samtliga uppehållit sig i det innersta rummet, där konserverna förvarades. Vid Behrisch's och Frasers ankomst till kontoret hade sprängämnen ännu icke plockats upp ur lådorna, och troligen hade Behrisch varit närvarande, då sprängämnen plockades upp ur lådorna. På särskild fråga förklarade fröken Johansson, att hon icke med säkerhet kunde uppgiva, vem eller vilka som under kvällen fyllde tygväskorna med spräng-

H. Johansson

och ären denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

*Fraser
Behrisch
m. B. m. d.*

ännen, men väskorna hade i varje fall fyllts under kvällen men fröken Johansson kan icke säga, om Behrisch verkligen var närvarande, då väskorna fylldes. Huruvida väskorna sedan blevo kvar på kontoret, kan fröken Johansson icke påminna sig, men hon håller för troligt, att Rickman tog bort dem från kontoret. Den man som Behrisch anskaffat som medhjälpare, var icke med vid tillfället, vilket Behrisch förklarade med att han så mycket som möjligt villå hålla denne utanför det hela. Mannen ifråga hade sålunda icke fått reda på varifrån Behrisch skulle erhålla sprängämnen och Behrisch sade öppet ifrån, att han icke ville tala om vem mannen var.

Den som var den ledande vid "sammanträdet" var Fraser, som gav Behrisch instruktioner om hur sprängämnet skulle handhas, och som dirigerade ompackningen av sprängämnet. Man tog detta, som bestod av korvliknande, mjuka, färglösa stänger, och packade det i fyra vindtygsväskor efter Frasers instruktion. Därefter (iordningsställdes) tändanordningar och sprängstubin. Tändanordningarna utgjordes av något slags tidtändningsapparater, som bestodo av ett vitt pulver och cigarettliknande cylindrar, innehållande någon vätska. Såvitt hon kunde minnas instruerades därefter Behrisch av Fraser enligt följande:

*Behrisch
Fraser
m. B. m. d.*

På malmkajen funnos tvenne traversanordningar eller kranar, som skulle förstöras. Detta skulle ske på det sättet, att de skulle bringas att störta omkull, genom att deras stödjeben klipptes

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

av genom sprängning. Stödjebenen voro i genomskärning formade som ett H. För störtande av varje kran eller travers skulle två väskor sprängämnen användas, varvid en påse skulle placeras inne i "H-et" på två närbelägna stödjeben. Väskorna skulle därefter förbindas med varandra förmedelst en sprängstubin. I den ena väskan skulle därefter placeras en tidtändningsanordning, som skulle bringas att fungera. Tidtändningsanordningen fungerade såvitt hon ville minnas på det sättet, att ovanpå sprängämnet i den ena av väskorna skulle något av det tidigare omnämnda vita pulvret placeras och ovanpå detta en av de cigarettliknande cylindrarna. Cylindern skulle därefter försiktigt knäckas, vilket skulle föranleda att vätskan i cylindern så småningom skulle äta sig igenom omhöljet ned till det vita pulvret, som vid kontakten med vätskan skulle antändas och bringa sprängämnet till explosion. En tidtändningsanordning skulle användas för varje grupp av två väskor, d.v.s. en tidtändningsanordning för varje travers eller kran.

Sedan väskorna packats färdiga och instruktionerna meddelats, bestämdes det att Rickman, Behrisch och Behrisch's vän troligen följande dags kväll skulle begiva sig till Oxelösund i bil för att på natten verkställa sprängningen. En av Rickmans närmaste bekanta var en norrman vid namn Bonnevie. Denne var fullt införsatt i Rickmans legala affärer och hjälpte honom därmed samt hade tydligen även fått Rickmans förtroende beträffande den hemliga verksam-

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

heten. Bonnevie hade en bil, som Rickman fick förfoga över. Denna bil användes vid resan till Oxelösund. Troligen var Bonnevie även deltagare i resan. Såvitt hon kunde påminna sig tog Rickman de färdigställda väskorna med sig till sin bostad under natten.

*Antik 2 i
Anna
Lindqvist*

Såsom avtalats företogs färden till Oxelösund följande eller den därpå följande kvällen i Bonnevies bil. Deltagarna voro de nämnda. Om det var vid detta tillfälle eller vid någon av de följande färderna till Oxelösund, som Bonnevie följde med, visste hon icke säkert, men att han var med åtminstone vid en av oxelösundsfärderna visste hon. Deltagarna i färden träffades på någon avtalad plats ute i staden, men var kände hon icke till. Rickman medförde sprängämnet till mötesplatsen. Fröken Johansson var icke närvarande, då väskorna med sprängämnena hämtades ned till bilen, varför hon icke kan säga, var Rickman hämtade dem. Var Rickman tog upp Behrisch och dennes vän, då resan anträdde, vet hon icke heller, men hon har ett svagt minne att de kommit överens om att träffas vid någon utfartsväg från Stockholm.

Konstull

Meningen var att Rickman och Bonnevie skulle tjänstgöra som bilförare under det att Behrisch och Behrischs vän skulle utföra sprängningen.

Avfärden till Oxelösund skedde vid 17-18-tiden eller möjligen något senare. Vid 21-tiden gick hon till Biggs bostad för att där tillsammans med Biggs, som också var invigd i saken, invänta Rick-

och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de trä männennågon instruktion i handhavandet av sprängämnen.

mans och de andras återkomst. Den enda närvarande förutom Biggs och hon var Biggs hustru, vilken senare dock icke hade någon kännedom om vad som föresiggick. Då männen kommo tillbaka, hade varken Behrisch eller hans vän varit med till Biggs bostad.

Vid 1-2-tiden på natten - det var med all säkerhet en natt mellan en lördag och en söndag - kom Rickman och Bonnevie till Biggs bostad. De talade därvid om att de varit i Oxelösund men icke kunnat utföra sin plan, på grund av att malmkajen varit för starkt bevakad, och eventuellt sade de också, att arbete hade pågått på kajen. De stannade icke länge kvar hos Biggs utan bröto snart upp och begåvo sig var och en till sitt. Sprängämnen lämnades med all säkerhet icke kvar i Oxelösund utan fördes med tillbaka till Stockholm i bilen.

Möjligen en vaska
Troligen redan påföljande kväll gjordes försöket om, denna gång av Rickman, Behrisch och Bonnevie. Troligen var icke Behrischs vän med denna kväll- alltså söndagskvällen - men det föreligger dock en möjlighet att han följde med. Fröken Johansson ville nämligen erinra sig, att Behrischs vän var med endast vid en av oxelösundsfärderna. Även vid detta andra tillfälle avvaktade hon Rickmans återkomst i Biggs lägenhet i Biggs sällskap, och även denna gång voro de ensamma, d.v.s. ingen annan än familjemedlemmarna voro närvarande. ^Också denna gång skedde avfärden från Stockholm vid 17-18-tiden och återkomsten vid 1-2-tiden på natten. Denna gång var det meningen, att Bonnevie skulle

*mycket
på annat
sätt.*

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de två mennågon instruktion i handhavandet av sprängämnen.

tjänstgöra som bilförare och de andra båda - Rickman och Behrisch - utföra sprängningen. Fröken Johansson var icke närvarande, då resan startades, varför hon icke såg, när Rickman placerade sprängämnet i bilen eller var Rickman sammanträffade med Behrisch. Förmodligen hade det varit på samma plats.

Vid återkomsten förklarade Rickman även denna gång, att sprängningen icke kunnat verkställas, och att skälen därtill voro desamma, som kvällen innan, d.v.s. för stark bevakning.

De båda omtalade färderna till Oxelösund för verkställande av sprängningarna gjordes såsom nämnts med all sannolikhet under senare hälften av februari månad.

Kontraorder

Ganska kort tid efter senaste oxelösunds-färden talade Rickman om för henne, att han nu fått kontraorder, och att någon sprängning alltså icke skulle verkställas. Denna kontraorder erhöi han troligen i månadsskiftet februari - mars. Vem som givit honom ordern ifråga, talade Rickman icke om för henne och hon vet det därför icke. Ej heller nämnde han för henne varför kontraordern utfärdats.

ny order

Troligen i medio av mars talade Rickman om att nu hade han åter fått order att sprängningen skulle verkställas snarast möjligt. Fröken Johansson som gärna själv ville se om arbetet pågick vid malmkajområdet bad då Rickman, att hon skulle få resa till Oxelösund och se efter huru förhållandena nu voro där. Hon fick också resa och gjorde resan tro-

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de tre männennågon instruktion i handhavandet av sprängämnen.

ligen en dag i mitten av mars. Hon reste ensam med tåg och buss. I Oxelösund såg hon genast, att arbetet å malmkajen pågick ungefär som förut, vilket hon även rapporterade för Rickman vid hemkomsten. Något annat uppdrag än att se efter om arbete pågick å kajen, hade hon icke. Rickman förklarade emellertid, att eftersom han fått order att om möjligt verkställa sprängningen, så måste han i varje fall göra ett försök. Rickman vidtalade därefter ännu en gång Behrisch att hjälpa Rickman, men denna gång förklarade Behrisch, att han ändrat åsikt och icke längre ville vara med om saken. Av denna anledning blev ingen oxelösundsresa av denna gång. Rickman hade frågat Behrisch, om icke Behrischs vän kunde tänkas vilja hjälpa Rickman, men Behrisch hade svarat att denne icke heller längre var villig.

Hon ville minnas att hon hört, att Behrischs vän ~~gått~~ ut som frivillig i norska kriget.

Kort efter detta kom åter en kontraorder att sprängningen icke skulle göras, och troligen var denna order bestående till i början av april. I varje fall gjordes ingenting åt saken.

Med all sannolikhet en dag i veckan mellan den 7 och 11 april erhöll Rickman ånyo order om att nu skulle sprängningen göras, och troligen torsdagen den 11 april reste hon åksom föregående gång ensam till Oxelösund för att se om arbete pågick. Arbetet å malmkajen var denna gång betydligt livligare än då hon varit där vid tidigare tillfällen. Ej heller denna gång hade hon något annat upp-

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de tre männennågon instruktion i handhavandet av sprängämnenä.

drag än att göra iakttagelser över arbetets intensitet å malmkajen. Då hon rapporterade vad hon sett för Rickman, förklarade han, att han själv och tre andra unga engelsmän, som han vidtalat, skulle resa ned till Oxelösund och undersöka möjligheterna.

14/4
14/4
14/4

[Troligen] Följande dag - den 12 april - åkte Rickman och hon jämte de tre unga engelsmännen i Bonnevis bil till Oxelösund såsom Rickman bestämt. Avfärden från Stockholm skedde vid 16-tiden. Engelsmännen togo de upp på olika platser inom Stockholm. En av dem steg upp i bilen å Jakobstorg, den andre vid klockan mitt å Centralplanen och den tredje i korsningen Kungsgatan - Sveavägen. Hon har aldrig vare sig förr eller senare sett någon av de tre männen. Visserligen blev hon föreställd för dem allesammans, men hon kunde nu icke erinra sig deras namn. Det enda hon minns av deras namn var, att en av dem hade ett kort, säkerligen enstavigt namn. Finge hon höra namnet, skulle hon säkerligen känna igen det. Alla tre männen voro i 22 - 24-årsåldern och troligen blonda. De hade alla mycket vanligt utseende, varför hon nu icke kunde beskriva dem, allra helst som hon såg mycket litet av dem. De sutto nämligen alla tre i bilens baksäte vid såväl bort- som hemfärd. Det enda hon mindes om männen var, att de alla tre varit med som frivilliga i Finland. De voro dock sannlikt alla bosatta i Stockholm.

Några sprängämnen medfördes icke denna gång till Oxelösund, vilket hon var absolut säker på, ty färden var från första början avsedd endast som

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de tre männennågon instruktion i handhavandet av sprängämnen.

en orienteringsfärd. Vid framkomsten till Oxelösund - vid 18-tiden - åkte de med bilen å en väg som går till en udde utanför själva hamnen. Därifrån kunde de icke se mycket av malmkajen, varför de vände tillbaka och stannade bilen i skogen bakom hamnområdet. Här stego Rickman och de unga engelsmännen ur och gingo in i skogen i riktning mot hamnområdet, under det hon stannade kvar i bilen. Männen voro borta endast 4 - 5 minuter, varefter de återkommo och talade om att de ingenting kunnat se. Rickman beslöt då att de skulle försöka komma runt till Oxelösundsvikens andra sida, för att de därifrån skulle försöka få se, hur många fartyg, som lågo och lastade. De kommo emellertid in på fel väg och råkade köra i diket, varför de icke blevo i tillfälle att göra som Rickman tänkt. De måste i stället försöka få upp bilen på vägen igen och tillkallade därför först en droskbil som hjälp, och då dennas förare icke lyckades få upp deras bil, ringde de till Nyköping efter bärgningsbil. De blevo icke klara med bärgningen av bilen förrän framemot klockan 24-tiden, då de återvände direkt till Stockholm.

ny kontrast
Troligen redan påföljande dag - den 13 april - fick Rickman ånyo order att icke verkställa sprängningen, varför det heller ingenting blev av. Dessförinnan hade det emellertid bestämts, att de tre unga engelsmännen skulle utföra sprängningen ensamma. Rickman skulle alltså icke deltaga denna gång. Kontraordern kom dock på ett så tidigt stadium, att inga som helst förberedelser kunnat före-

tagas. Någon tid för då sprängningsförsöket skulle göras hann således aldrig utsättas, och ej heller fingo de trä männennågon instruktion i handhavandet av sprängämnenä.

Efter denna senaste gång var det icke mer tal om någon oxelösundsresa.

I samband med planläggandet av den första bilfärden till Oxelösund, d.v.s. i medko av februari, framhöll Behrisch för Rickman, att det skulle ju vara av ett synnerligen stort värde för England, om Behrisch och hans vän kunde bidra till att tvinga Tyskland till nedläggande av vapnen genom stoppande av den svenska malmexporten på Tyskland, varför Behrisch och hans vän ansågo att det icke var obilligt om England genom Rickman ville lämna ett belopp som understöd till Behrischs och hans väns parti, nämligen tyska socialdemokratiska partiet. Rickman ansåg, att Behrischs och dennes väns önskan om understöd till deras parti var behjärtansvärd, varför han lovade att utbetala 2.000 kronor i händelse att sprängningen icke ginge att utföra och troligen 10.000 kronor om sprängningen lyckades. Behrisch hämtade själv de utlovade 10.000 kronorna å kontoret någon eller några dagar före den första resan, d.v.s. i medio av februari. Av dessa pengar återställde Behrisch en tid därefter 6.000 kronor.

I samband med den tyska invasionen i Norge talade Rickman om lämpligheten av att de skaffade sig en stuga eller en våning någonstädes i mellersta Sverige, dit de skulle kunna begiva sig vid en

Talman

de där med skrivning av text till annonser och reklamproschrer. Hösten 1925 slutade han denna plats och fick anställning som lay-out-man hos annonsbyrån The London Press Exchange Ltd., där han sysslade med teckning och uppställning av annonser. Den-

Ludvika

eventuell tysk invasion i Sverige. De studerade tillsammans kartan för att finna ut någon lämplig plats och fastnade slutligen för Ludvika mest av det skälet att så många vägar förde dit. För att undersöka möjligheterna att erhålla en evakueringslägenhet i nämnda stad eller i dess närhet, reste hon dit den 15 april med tåg. Hon reste endam. Vid framkomsten till Ludvika frågade hon på Stora Hotellet efter en uthyrningsbyrå och blev hänvisad till en tidningsaffär strax i närheten av hotellet. Hon begav sig också till denna affär, som innehaves av en dam, troligen vid namn fröken Öberg. Genom henne fick fröken Johansson anvisning på en herr Larsson, som hade telefon Ludvika 635. Tillsammans med Larsson uppsökte hon en familj Anderwson, som hade en stuga ett stycke utanför Ludvika. Av denna familj hyrde hon genom Larssons förmedling en stuga om tre rum och kök för 85 kronor per månad.

*Fröken Johansson
som i Ludvika*

Efter det Rickman kommit underfund med att det skulle vara lämpligt att hava ett ställe att eventuellt kunna evakuera till, kom även den tanken upp hos honom, att det skulle vara förstån- digt att flytta lagret av sprängämnen från Grev- gatan till evakueringsstället. Då fröken Johansson den 16 april kom hem med det beskedet, att hon lyckats få tag i en lämplig stuga för evakuering, bestämde Rickman, att sprängämnena skulle föras över dit så småningom. Stugen ifråga disponerades helt och hållet av Rickman. Den enda person utöver Rickman och fröken Johansson som möjligen kan hava del-

Talberg

de där med skrivning av text till annonser och reklambroschyrer. Hösten 1925 slutade han denna plats och fick anställning som lay-out-man hos annonsbyrån The London Press Exchange Ltd., där han sysslade med teckning och uppställning av annonser. Den-

tagit i samtalen om lämpligheten av att föra sprängämnen till stugan vid Ludvika, var Biggs, men hon kunde icke säkert påminna sig, om Biggs deltagit i något sådant samtal.

18/4
Under gym

Först bestämdes det, att sprängämnen skulle föras till stugan vid Ludvika troligen torsdagen den 18 april. Väskorna skulle föras dit per tåg av Rickman och fröken Johansson med hjälp av Gill och fröken Stern. Gill vidtalades i saken av Rickman, under det att fröken Johansson talade med fröken Stern. Fröken Johansson framställde det för fröken Stern som att de skulle flytta en del saker till sin "evakueringsstuga", och frågade om fröken Stern icke möjligen skulle kunna göra sig ledig och hjälpa dem med flyttningen. Fröken Johansson talade alltså icke om för fröken Stern, vad saken gällde, och fröken Stern har ingen som helst vetskap om vad för slags "saker" det i själva verket var, som skulle flyttas. Gill var dock säkerligen helt inne i saken.

17/4

Troligen onsdagen den 17 april hämtade fröken Johansson och Rickman i Bonnevis bil från lagret vid Grevgatan de sprängämnen, som skulle föras till Ludvika, och förde sprängämnen till Rickmans bostad, där de packades ned i 8 resväskor, som Rickman och hon köpt hos Paul U. Bergströms A/B samma dags förmiddag. De köpte 4 väskor hos Paul U. Bergström och 4 i en annan affär å Hamngatan. Rickman och hon utförde hämtningen av sprängämnen ensamma vid 18-tiden. Då väskorna packats färdiga se-

Totipot

de där med skrivning av text till annonser och reklam-broschyrer. Hösten 1925 slutade han denna plats och fick anställning som lay-out-man hos annonsbyrån The London Press Exchange Ltd., där han sysslade med teckning och uppställning av annonser. Den-

nare på kvällen, tog Rickman med sig två av dem och begav sig ensam till Gills bostad, Odengatan 80-82, där han lämnade dem. Meningen med detta var, att Gill skulle kunna begära sig direkt till tåget och icke först behöva hämta väskorna i Rickmans bostad följande dag. Det var bestämt, att de skulle resa med ett tåg, som gick på torsdagsmorgonen, och att fröken Johansson och Rickman skulle taga med sig de övriga 6 väskorna till Centralstationen, där fröken Stern skulle tillstötta sällskapet och få sina 2 väskor. Även Gill skulle tillstötta där med sina väskor.

Fröken Johansson erinrade sig nu att resan möjligen var bestämd till fredagens morgon, ty av någon anledning meddelade Gill Rickman, att han icke kunde följa med till Ludvika såsom avtalats, och troligen lämnade Gill detta återbud under torsdagen. Rickman satte sig genast i förbindelse med Biggs, då han fick Gills återbud, och bad denne hjälpa till vid transporten, vilket Biggs också åtog sig göra. Samtidigt uppsköts även resan till på lördagen den 20 april. Den 19 april skedde anhållandet.

Fröken Johansson förklarade på det bestämdaste, att ingen annan person än de här ovan omnämnda haft att göra med sprängämnen, såvitt hon vet. Lika bestämt förklarade hon, att de icke i denna sak varit i förbindelse med någon person i Oxelösund eller annorstädes.

Stockholm den 30 april 1940.

T. J. J.
de där med skrivning av text till annonser och reklam-broschyrer. Hösten 1925 slutade han denna plats och fick anställning som lay-out-man hos annonsbyrån The London Press Exchange Ltd., där han sysslade med teckning och uppställning av annonser. Den-

R. Hansen

Genomläst. Rätt i sak:

Elsa Johansson."

Fröken Johansson förekommer icke i tidningen Polisunderrättelser.

Fredagen den 19 april 1940 klockan 23:40 blev engelske undersåten reklamkonsulenten Ernest John Biggs anhållen i sin bostad i nr. 10 Blasieholmstorg och införd till kriminalstationen.

Vid husundersökning i hans bostad anträffades intet av betydelse för utredningen.

Biggs har berättat följande om sig och sina levnadsomständigheter.

Lennar

Hans fullständiga namn är Ernest John Biggs, född den 26 september 1896 i Otley en stad i Yorkshire, son till försäkringstjänstemannen George Biggs, numera avliden, samt dennes hustru Sarah, född Taylor, gift, skriven i Jakobs församling i Stockholm och boende Blasieholmstorg 19, 2 trappor, anställd vid Gummaelius annonsbyrå Fredsgatan 10 men har kontor inom Paul U. Bergströms fastighet vid Drottninggatan. Han sköter närmast denna firmas reklam.

Han vistades i föräldrahemmet till vid 17 års ålder, 1914, och härunder gick han först i Folkskola i Handsworth, Stattordshire, i två år, varefter han började i Handsworth Grammar School. Hans föräldrar hade nämligen flyttat till Handsworth, då Biggs var fyra år gammal. Han slutade i

Lennar

copywriter hos firmen W.B. Crawford Ltd. Han sysslade där med skrivning av text till annonser och reklam-broschyrer. Hösten 1925 slutade han denna plats och fick anställning som lay-out-man hos annonsbyrån The London Press Exchange Ltd., där han sysslade med teckning och uppställning av annonser. Den-